NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.042.02.2018

Andrzej Kojro
Prezes Zarządu
ENEA Operator sp. z o.o. w Poznaniu
ul. Strzeszyńska 58
69-479 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/18/021 Efektywność energetyczna gospodarki

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	ENEA Operator sp. z o.o. w Poznaniu, ul. Strzeszyńska 58, 69-479 Poznań (dalej „ENEA" albo „Spółka")
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Kojro, Prezes Zarządu Spółki (dalej „Prezes Zarządu"), od 11 lipca 2016 r. [1]
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej. 2. Wykorzystanie środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej. 3. Efekty wykorzystania pomocy. 4. Wykonanie audytu energetycznego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2014-2018.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[2]
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Wojciech Borówka-Jakubowski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/3/2019 z 9 stycznia 2019 r. (dowód: akta kontroli str. 1-3)

[1] Poprzednio, od 26 czerwca 2013 r. do 7 lipca 2016 r. Prezesem Zarządu był Michał Jarczyński.
[2] Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna[3] kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Spółki w latach 2014-2018, dotyczące wykorzystania środków pomocowych służących poprawie efektywności energetycznej oraz wykonanie audytu energetycznego.

Uzasadnienie Oceny ogólnej

ENEA w kontrolowanym okresie prowadziła liczne inwestycje pośrednio służące poprawie efektywności energetycznej, w ramach Krajowego Planu Inwestycyjnego[4] (dalej „KPI"), projektów dofinansowywanych ze środków UE w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych (dalej: RPO) województw oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020 (dalej „POIŚ"). M.in. w wyniku realizacji ww. inicjatyw inwestycyjnych, w latach 2014-2018 Spółka poprawiła wskaźnik różnicy bilansowej i jej wolumen. Objęty badaniem NIK projekt w ujęciu rzeczowym został zrealizowany, a wysokość kosztów kwalifikowanych oraz dotacji UE odpowiadała wartościom założonym w umowie. Spółka prawidłowo przeprowadziła audyt energetyczny przedsiębiorstwa, o czym terminowo poinformowała Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej „Prezes URE").

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[5] kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Realizacja przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, ENEA nie występowała z wnioskami do Prezesa URE w celu uzyskania świadectw efektywności energetycznej, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o efektywności energetycznej[6] oraz art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 20 maja 2016 r. o tej samej nazwie[7]. W świetle treści art. 12 ust. 1 i 2 ustawy z 2011 r. oraz art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z 2016 r. (a contrario), jako podmiot którego przedmiotem działalności była i jest m.in. dystrybucja energii elektrycznej[8], operator systemu dystrybucyjnego[9] - nie była do tego zobligowana. Spółka otrzymała natomiast w tym okresie (w 2014 r. i 2015 r.) dwa świadectwa efektywności energetycznej w związku z wnioskami kierowanymi do Prezesa URE przed 2014 rokiem. ENEA brała wówczas udział w dwóch przetargach na wybór przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej, organizowanych przez Prezesa URE na podstawie przepisów ustawy z 2011 r. Były to przetargi ogłoszone w dniach 31 grudnia 2012 r. (dalej „pierwszy przetarg") oraz 27 grudnia 2013 r. (dalej „drugi przetarg"). Prezes URE w wyniku rozstrzygnięcia tych

[3] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.
[4] O którym mowa w Obwieszczeniu Ministra Środowiska z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie krajowego planu inwestycyjnego (M.P. Nr 167).
[5] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.
[6] Dz. U. z 2015 r. poz. 2167., dalej „ustawa z 2011 r.", uchylona z dniem 1 października 2016 r.
[7] Dz. U. poz. 831 ze zm., dalej „ustawa z 2016 r.", weszła w życie 1 października 2016 r.
[8] Por. m.in. § 5 ust. 3 oraz § 7 ust. 1 umowy Spółki (tekst jednolity zarejestrowany w KRS 7 sierpnia 2018 r.).
[9] W rozumieniu art. 3 pkt 25 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2018 r. poz. 755, ze zm.)

przetargów, wybrał w każdym z nich ofertę ENEA, dzięki czemu Spółka mogła ubiegać się o wydanie świadectw efektywności energetycznej potwierdzających deklarowane oszczędności energii o wartości odpowiednio 74,000 toe[10] i 137,623 toe.

W pierwszym przetargu (ogłoszenie z 31 grudnia 2012 r.) Prezes URE wybrał przedsięwzięcie Spółki zgłoszone jako ograniczenie strat sieciowych związanych z dystrybucją energii elektrycznej (art. 17 ust. 1 pkt 5 lit. b ustawy z 2011 r.), natomiast w drugim przetargu (ogłoszenie z 27 grudnia 2013 r.) wybrano ofertę ENEA zgłoszoną jako ograniczenie strat w transformatorach (art. 17 ust. 1 pkt 5 lit. c ww. ustawy).

Wybrana w wyniku pierwszego przetargu oferta dotyczyła modernizacji czterech linii napowietrznych wysokiego napięcia w zakresie przewodów roboczych. Przedsięwzięcie służyło poprawie efektywności energetycznej i polegało na wymianie na czterech liniach 110 kV przewodów roboczych na nowe przewody o niższej rezystancji[11] jednostkowej bez ingerencji w konstrukcje wsporcze, celem zwiększenia przepustowości linii, z jednoczesnym zmniejszeniem strat sieciowych z dystrybucji energii elektrycznej.

Wybrana w wyniku drugiego przetargu oferta dotyczyła wymiany pięciu transformatorów wysokiego napięcia/średniego napięcia (dalej „WN/SN") na jednostki charakteryzujące się mniejszymi stratami energii elektrycznej w obszarze dystrybucji ENEA.

W przypadkach powyższych ofert Spółki, po rozstrzygnięciu przetargów zgłoszono wnioski o wydanie świadectw efektywności energetycznej, które uzyskano. Audyty efektywności energetycznej zostały przygotowane przez pracowników ENEA, w związku z czym nie poniesiono z tego tytułu dodatkowych kosztów.

Na podstawie art. 20 ust. 2. ustawy z 2011 r. wybrane w ramach przetargu oferty uzyskały świadectwa efektywności energetycznej. Świadectwa były wydane w ciągu 60 dni, na podstawie złożonego przez ENEA wniosku (art. 21 ust. 3 ww. ustawy). W przypadku pierwszego przetargu, wniosek był kompletny i zawierał rzetelne dane. Drugi wniosek wymagał zmian w zakresie reprezentacji podmiotu i ENEA złożyła stosowna korektę. W świetle treści art. 22 ust. 2 i 4 w zw. z art. 19 ust. 2 pkt 1 lit. b ustawy z 2011 r., nie było wymagane złożenie powykonawczego audytu efektywności energetycznej, ani informowanie Prezesa URE o zakończeniu przedsięwzięć, które w momencie zgłaszania ich do przetargu były już wykonane.

(dowód: akta kontroli str. 407-471, 472-483)

Jak wynika z wyjaśnień prokurenta Spółki oraz dyrektorów pięciu jej departamentów[12] w sprawie przyczyn niewystępowania w badanym okresie do Prezesa URE o wydanie świadectw efektywności energetycznej, ENEA realizuje średniorocznie tysiące zadań inwestycyjnych służących realizacji nałożonych obowiązków w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i niezawodności dostaw

[10] Tona oleju ekwiwalentnego – w rozumieniu art. 3 pkt 10 ustawy z 2011 r. i art. 2 pkt 13 ustawy z 2016 r. równoważnik jednej tony ropy naftowej o wartości opałowej równej 41 868 kJ/kg. Definiowana również jako energetyczny równoważnik jednej metrycznej tony ropy naftowej o wartości opałowej 10.000 kcal/kg.

[11] Oporności.

[12] Logistyki i Zakupów, Planowania i Rozwoju, Usług Operatorskich i Taryf, Zarządzania Informacją Pomiarową, Zarządzania Ruchem.

energii elektrycznej oraz przyłączania do sieci odbiorców energii i źródeł wytwórczych. W celu zoptymalizowania źródeł ich finansowania, Spółka podejmuje m.in. działania mające na celu pozyskanie zewnętrznych środków pomocowych w ramach dostępnych programów i instrumentów wsparcia. Dobór i struktura korzystania z tych źródeł każdorazowo opiera się na zarówno na analizie dostępności i zasad finansowania z danego źródła, jak i na opłacalności i efektywności podejmowania działań mających na celu pozyskanie wsparcia. Niezależnie od udziału w programach wsparcia realizowanych na poziomie krajowym, ENEA zabiegała m.in. o dofinansowanie swoich projektów w ramach RPO województw na terenie swojego działania[13]. Projekty te pozwalają finansować w ramach RPO jedynie inwestycje związane z przyłączaniem OZE[14] na SN i nn[15], co skutkuje stosunkowo niskim potencjałem nakładów inwestycji sięgającym kilkunastu milinów zł na województwo, o dofinansowanie których Spółka może się ubiegać w ramach RPO.

Wyjaśniając ograniczone zaangażowanie Spółki w pozyskanie i znikomą procentowo wartość „białych certyfikatów" wskazano, że jest ona wynikiem wysokiej efektywności wsparcia pozyskiwanego ze środków UE i w ramach KPI, jak również dużego zaangażowania ENEA w te procesy, a także konieczności oddzielenia inwestycji objętych tymi inicjatywami od pozostałych, w świetle wymogów dotyczących pomocy publicznej.

(dowód: akta kontroli str. 484-507)

OCENA CZĄSTKOWA

W świetle wyżej opisanego stanu faktycznego, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania oceny w przedmiotowym obszarze.

OBSZAR

2. Wykorzystanie środków pomocowych na wspieranie przedsięwzięć służących poprawie efektywności energetycznej i efekty ich wykorzystania

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2014-2018 Spółka występowała o przyznanie środków pomocowych ze środków UE[16] dla 15 realizowanych projektów, dla których podpisano umowy o dofinansowanie[17]. Celem nadrzędnym realizowanych projektów było zmniejszenie emisyjności gospodarki, a celem pośrednim m.in. poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie strat w sieci. W ocenie Spółki realizacja tych projektów ma przyczynić się do poprawy efektywności w szerszym kontekście – rozumianej jako poprawa efektywności działania całego systemu elektroenergetycznego.

[13] Przedsięwzięcia współfinasowane ze środków UE opisano w obszarze nr 2.
[14] Odnawialne Źródła Energii.
[15] Sieci niskiego napięcia.
[16] W okresie objętym kontrolą Enea nie ubiegała się o wsparcie finansowe projektów poprawiających efektywność energetyczną, w tym dofinansowanych ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego (brak dostępności programów wsparcia dla Spółki w tym zakresie).
[17] Ponadto w okresie objętym kontrolą dla dwóch projektów wystąpiono z wnioskami o dofinansowanie, jednakże do końca 2018 r. nie została zakończona ich ocena.

Spośród składanych wniosków, jeden był składany trzykrotnie (w ramach pierwszych dwóch konkursów nie uzyskał dofinasowania z uwagi na brak wszystkich dokumentów, a następnie z uwagi na brak alokacji środków UE na projekt – aktualnie trwa ocena wniosku w ramach trzeciego konkursu), a drugi dwukrotnie (w pierwszym konkursie nie spełniał wymogów formalnych i w wyniku złożenia skorygowanego wniosku uzyskał ocenę pozytywną - ostatecznie podpisano umowę o dofinansowanie).
Łącznia wartość kosztów kwalifikowanych we wszystkich 15 umowach o dofinansowanie wynosiła 249 170 385,26 zł, w tym 154 019 618,75 zł przyznanej dotacji ze środków UE. Wszystkie ww. projekty objęte dofinansowaniem były i są realizowane ze środków pochodzących z Planu Rozwoju Spółki.
W powyższym zakresie Spółka realizowała następujące projekty:
a) w ramach POIŚ, Oś priorytetowa I „Zmniejszenie emisyjności gospodarki", poddziałanie 1.1.2 „Wspieranie projektów dotyczących budowy oraz przebudowy sieci umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii z OZE". Łączna wartość kosztów kwalifikowanych w sześciu nw. umowach o dofinansowanie wynosiła 104 707 165,26 zł, w tym 63 664 696,66 zł dotacji. Celem przedmiotowych projektów jest zwiększenie potencjału przyłączania źródeł energii odnawialnej do sieci, a także zwiększenie niezawodności dostaw energii elektrycznej:
- „Budowa stacji Choszczno II i Recz w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej"; wartość kosztów kwalifikowanych 14 165 085,26 zł, w tym 8 586 430,43 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa linii napowietrznej 110 kV (16 km) Piła Krzewina - Miasteczko Krajeńskie wraz z przebudową stacji 110/15 kV Miasteczko Krajeńskie w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej na terenie zachodniej Polski"; wartość kosztów kwalifikowanych 22 934 780 zł, w tym 11 020 404,38 zł przyznanej dotacji;
- „Przebudowa stacji 110/15 kV Wronki w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej"; wartość kosztów kwalifikowanych 25 568 000 zł, w tym 14 356 464,08 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa stacji 110/15 kV Suchy Las w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej na terenie zachodniej Polski"; wartość kosztów kwalifikowanych 13 639 000 zł, w tym 9 821 085,69 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa stacji 110/15 kV Kostrzyn II w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej"; wartość kosztów kwalifikowanych 13 189 500 zł, w tym 9 222 226,82 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa stacji 110/15 Szczepankowo w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej na terenie zachodniej Polski"; wartość kosztów kwalifikowanych 15 210 800 zł, w tym 10 658 085,26 zł przyznanej dotacji.

b) w ramach POIŚ, Oś priorytetowa I „Zmniejszenie emisyjności gospodarki", poddziałanie 1.4.1 „Wsparcie budowy inteligentnych sieci elektroenergetycznych o charakterze pilotażowym i demonstracyjnym". Łączna wartość kosztów kwalifikowanych w siedmiu nw. umowach o dofinansowanie wynosiła 104 093 600 zł, w tym 73 631 281,55 zł dotacji. Celem przedmiotowych projektów jest zapewnienie efektywnego i zrównoważonego pod względem ekonomicznym

i technicznym systemu energetycznego o niskim poziomie strat oraz wysokim poziomie jakości i bezpieczeństwa dostaw:
- „Budowa sieci inteligentnej na terenie województwa kujawsko-pomorskiego (Oddział – dalej „OD" – Bydgoszcz) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciowych"; wartość kosztów kwalifikowanych 9 000 000 zł, w tym 5 926 121,18 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa sieci inteligentnej na terenie zachodniej Polski (OD Zielona Góra) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciowych"; wartość kosztów kwalifikowanych 7 911 800 zł, w tym 5 461 731,37 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa sieci inteligentnej na terenie południowej Wielkopolski (OD Poznań płd.) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciowych"; wartość kosztów kwalifikowanych 20 903 400 zł, w tym 14 895 048,06 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa sieci inteligentnej na terenie zachodniej Polski (OD Gorzów Wlkp.) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciowych"; wartość kosztów kwalifikowanych 8 804 400 zł, w tym 6 314 371,25 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa sieci inteligentnej na terenie północno-zachodniej Polski (OD Szczecin) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciowych"; wartość kosztów kwalifikowanych 11 630 000 zł, w tym 8 372 359,38 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa sieci inteligentnej na terenie środkowej Wielkopolski (OD Poznań cen.) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciowych"; wartość kosztów kwalifikowanych 17 430 700 zł, w tym 12 415 706,26 zł przyznanej dotacji;
- „Budowa sieci inteligentnej na terenie północnej Wielkopolski (OD Poznań płn.) poprzez modernizację i przebudowę linii i stacji SN i nn, automatyzację linii i stacji w wyniku zastosowania zdalnego sterowania i elektroenergetycznej automatyki zabezpieczeniowej, w tym wskaźników przepływu prądów zwarciowych"; wartość kosztów kwalifikowanych 28 413 300 zł, w tym 20 245 944,05 zł przyznanej dotacji.

c) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014-2020, Oś priorytetowa II „Gospodarka niskoemisyjna", działanie 2.11 „Zwiększenie potencjału sieci energetycznej do odbioru energii z odnawialnych źródeł energii" – umowa o dofinansowanie projektu „Zwiększenie potencjału sieci energetycznej ENEA w celu odbioru energii

z odnawialnych źródeł"; wartość kosztów kwalifikowanych 4 202 720 zł, w tym 1 723 640,54 zł przyznanej dotacji;

d) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego - Lubuskie 2020, Oś priorytetowa III „Gospodarka niskoemisyjna", działanie 3.1 „Odnawialne źródła energii" – umowa o dofinansowanie projektu „Zwiększenie potencjału sieci energetycznej ENEA w celu odbioru energii z odnawialnych źródeł na terenie województwa lubuskiego"; wartość wydatków kwalifikowanych 36 166 900 zł, w tym 15 000 000 zł przyznanej dotacji.

(dowód: akta kontroli str. 178-184)

2.2. Spośród wymienionych projektów, do czasu zakończenia kontroli NIK w zakresie rzeczowym zrealizowano jeden, z obszaru dotyczącego „Wspierania projektów dotyczących budowy oraz przebudowy sieci umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii z OZE" (poddziałanie 1.1.2 Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020), który objęto badaniem kontrolnym.

W dniu 28 grudnia 2016 r. Spółka zawarła z Ministerstwem Energii umowę nr POIS.01.01.02-00-0002/16-00 o dofinansowanie projektu pn. „Budowa stacji Choszczno II i Recz", w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej. Umowa była zmieniana aneksami nr 1 z 2 listopada 2017 r. i nr 2 z 28 września 2018 r. Aneksy dotyczyły: [1] dostosowania kwoty całkowitej projektu, wartości wydatków kwalifikowanych oraz dotacji do wartości wynikających z zawartych umów z wykonawcami robót (rzeczywista wartość prac była niższa niż wartość przyjęta do wniosku o dofinansowanie oraz umowy o dofinansowanie); [2] wprowadzenia do treści umowy dodatkowej formy udzielenia dofinansowania, tj. w formie zaliczki; [3] zmiany okresu kwalifikowania wydatków (wydłużenie do 31 marca 2019 r.). Zmiana okresu kwalifikowania wydatków wynikała z potrzeby dostosowania terminów realizacji projektu do zaistniałych okoliczności, których nie można było przewidzieć na wcześniejszych etapach obejmujących sporządzenie wniosku o dofinansowanie oraz zawarcie umowy o dofinansowanie. Wśród powodów wskazano okoliczności wynikające z długiego procesu identyfikacji i oceny wniosku o dofinansowanie, następnie procesu wyboru wykonawców oraz związanej z tym konieczności dostosowania Regulaminu udzielania zamówień do wymogów instytucji finansujących, w tym Ministerstwa Energii, będącego stroną umowy o dofinansowanie. Jednym z zasadniczych powodów zmiany terminów były problemy pogodowe (niekorzystne warunki atmosferyczne, m.in. niskie temperatury i wysoki poziom wód gruntowych, które czasowo uniemożliwiły wykonawcom prowadzenie robót budowlanych i które również w kolejnych miesiącach rzutowały na terminowość prac).
Umowa została zrealizowana zgodnie z jej postanowieniami. Zakres rzeczowy projektu został wykonany (protokoły odbioru końcowego z 21 i 28 grudnia 2018 r.), a końcowe rozliczenie rzeczowo-finansowe nastąpi według umowy do 31 marca 2019 r.
Z rozliczonych i zatwierdzonych wniosków o płatność (wydruk z systemu SL2014) wynikało, że do końca 2018 r. koszty kwalifikowane wyniosły 12 360 454,75 zł, w tym 7 492 520,01 zł dotacja UE.

(dowód: akta kontroli str. 178-393)

W wyniku realizacji projektu „Budowa stacji Choszczno II i Recz", w celu umożliwienia rozwoju energetyki odnawialnej, szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI) wyniesie 110 324,29 ton równoważnika CO_2.

Jak wyjaśnił prokurent Spółki oraz dyrektorzy jej pięciu departamentów, w wyniku realizacji szeregu inwestycji (w tym w ramach KPI i Programu Ograniczenia Różnicy Bilansowej) w latach 2014-2018, Spółka poprawiła wskaźnik różnicy bilansowej[18] z „[…]"[19]% do „[…]"[20]%, a wolumen różnicy bilansowej według sprawozdania statystycznego ARE G-10.7 również poprawił się - z „[…]"[21] TWh[22] do „[…]"[23] TWh. Obniżenie różnicy bilansowej przy zastosowaniu średniej ceny energii na pokrycie różnicy bilansowej przyjętej przez Prezesa URE do kalkulacji taryf Operatorów Systemów Dystrybucyjnych (dalej „OSD") pozwoliło zaoszczędzić „[…]"[24]zł. Spółka w okresie 2014-2018 zaoszczędziła „[…]"[25] MWh energii pierwotnej, co przekłada się na „[…]"[26] toe. Uwzględniając wpływ zmiany energii elektrycznej wprowadzonej do sieci oraz oddanej z sieci, wolumen różnicy bilansowej poprawił się o „[…]"[27] TWh, co przekłada się na oszczędność „[…]"[28] zł. Natomiast uwzględniając wpływ zmiany energii elektrycznej wprowadzonej do sieci oraz oddanej z sieci, Spółka zaoszczędziła „[…]"[29] MWh energii pierwotnej, tj. „[…]"[30] toe.

(dowód: akta kontroli str. 178-305, 377-392, 484-489, 506, 508)

---

[18] Iloraz różnicy bilansowej (energia wprowadzona do sieci minus energia oddana z sieci) do energii wprowadzonej do sieci.

[19] Na podstawie art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1330, ze zm., dalej „udip") i art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2018 r. poz. 419, ze zm., dalej „uznk") NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[20] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[21] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[22] Terawatogodzina. 1TWh = 1 000 000 000 kWh.

[23] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[24] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[25] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[26] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[27] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[28] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[29] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

[30] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka w szerokim zakresie korzystała ze środków pomocowych, w formie dotacji ze środków UE na wspieranie przedsięwzięć służących bezpośrednio zmniejszeniu emisyjności gospodarki, a pośrednio poprawie efektywności energetycznej oraz ograniczeniu strat w sieci. M.in. w wyniku realizacji ww. inicjatyw inwestycyjnych, w latach 2014-2018 ENEA poprawiła wskaźnik różnicy bilansowej o „[...]"[31] punktu procentowego, a wolumen różnicy bilansowej o „[…]"[32]TWh („[…]"[33]toe[34]). Objęty badaniem NIK projekt w ujęciu rzeczowym został zrealizowany, a wysokość kosztów kwalifikowanych oraz dotacji UE odpowiadała wartościom założonym w umowie.

3. Wykonanie audytu energetycznego

Opis stanu faktycznego

W myśl art. 36 ust. 1 ustawy z 2016 r., przedsiębiorca z wyjątkiem mikroprzedsiębiorcy, małego lub średniego przedsiębiorcy, przeprowadza co cztery lata audyt energetyczny przedsiębiorstwa lub zleca jego przeprowadzenie. Audyt powinien być przeprowadzony do 1 października 2017 r. (art. 51 ust. 1 ww. ustawy).
Z Regulaminu udzielania zamówień przez ENEA, przyjętego uchwałą Zarządu[35] wynika, że zamówienie może być udzielone jednemu wykonawcy, po przeprowadzeniu negocjacji, jeżeli przedmiotem zamówienia są usługi doradztwa specjalistycznego lub audytów.
Uchwałą nr 33/2017 z 14 lutego 2017 r. Zarząd Spółki wyraził zgodę na przeprowadzenie audytu energetycznego, zgodnie z przepisami ustawy z 2016 r., przyjmując, że należy tego dokonać odrębnie dla infrastruktury sieci elektroenergetycznej oraz dla budynków i środków transportu.

(dowód: akta kontroli str. 23-31, 118-121)

W dniu 14 grudnia 2016 r. Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej (dalej „PTPiREE") działając w imieniu zrzeszonych OSD, w tym Spółki, zwróciło się do Prezesa URE o interpretację dotyczącą zakresu przedmiotowego audytu energetycznego, o którym mowa w art. 37 ust. 2 ustawy z 2016 r. W opinii OSD zrzeszonych w PTPiREE, zakres przedmiotowy audytu powinien obejmować takie składniki jak budynki i budowle z wyłączeniem obiektów infrastruktury sieciowej, tj. linii energetycznych, transformatorów, aparatury stacyjnej. Prezes URE nie wydał interpretacji w tym zakresie, natomiast 16 marca 2017 r. zwrócił się do Ministerstwa Energetyki o rozstrzygnięcie tej kwestii, przychylając się do stanowiska OSD. Do czasu zakończenia kontroli Ministerstwo Energetyki nie wypowiedziało się

[31] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.
[32] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.
[33] Na podstawie art. 5 ust. 2 udip i art. 11 ust. 2 uznk NIK wyłączyła jawność informacji posiadających wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Wyłączenia tego dokonano w interesie przedsiębiorcy.
[34] 1 toe = 11 630 kWh.
[35] Nr 10/2008 z 8 stycznia 2008 r., zmieniony uchwałą nr 326/2014 z 7 listopada 2014 r. oraz uchwałą nr 32/2016 z 4 listopada 2016 r.

na ten temat. W związku z powyższym w Spółce podjęto decyzję o przeprowadzeniu audytu również w zakresie sieci dystrybucyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 32-42)

W dniach 13 i 18 kwietnia 2017 r. ENEA zaprosiła Zakłady Pomiarowo-Badawcze Energetyki „Energopomiar" sp. z o.o. w Gliwicach (dalej „ZPBE") do złożenia oferty w zakresie wykonania audytu energetycznego dla sieci dystrybucyjnej oraz dla budynków i środków transportu. W warunkach zaproszenia do negocjacji wskazano m.in., że wykonawca musi:
- posiadać uprawnienia do wykonania określonej działalności,
- posiadać wiedzę, doświadczenie oraz dysponować potencjałem technicznym i osobami zdolnymi do wykonania zamówienia,
- wykazać wykonanie minimum trzech usług audytów energetycznych w przedsiębiorstwach o rocznym zużyciu energii elektrycznej minimum 100 000 MWh/rok, oraz wykonanie minimum 10 audytów energetycznych, w których wykazano możliwe do uzyskania oszczędności 10 000 toe.
Złożona przez ZPBE oferta zawierała dokumenty potwierdzające spełnienie warunków zaproszenia do negocjacji.

(dowód: akta kontroli str. 72-93, 94-117)

Audyt sieci dystrybucyjnej ENEA został opracowany przez ZPBE w dniu 31 sierpnia 2017 r., za kwotę 72 000 zł netto. Audyt w swym zakresie obejmował co najmniej 90% całkowitego zużycia energii w okresie roku jego działalności. Jako rok referencyjny przyjęto 2016 r. Na dzień 31 grudnia 2016 r. ENEA dysponowała liniami energetycznymi o długości 103.120 km oraz 37.610 stacjami elektroenergetycznymi w których pracowało 37.085 transformatorów sieciowych. W analizie ekonomicznej do oceny zaproponowanych przedsięwzięć posłużono się następującymi wskaźnikami: prostym czasem zwrotu nakładów inwestycyjnych, zdyskontowanym czasem zwrotu tych nakładów, wartością bieżącą netto i wewnętrzną stopą zwrotu.
Audyt w zakresie sieci dystrybucyjnej skupił się na analizie działań modernizacyjnych w obszarze sieci 110 kV oraz transformatorów sieciowych WN/SN i SN/nN. Z wykonanych analiz wynikało, że przeprowadzenie działań modernizacyjnych poskutkuje zmniejszeniem rocznych strat przesyłowych o 7.064,67 MWh, jednakże biorąc pod uwagę aspekt ekonomiczny (tzn. zmniejszenie strat w stosunku do nakładów inwestycyjnych), inwestycje sieciowe nie wykazywały potencjału ekonomicznego. Uzyskiwana dodatkowo wskutek realizacji inwestycji efektywność energetyczna (zmniejszenie strat) jest działaniem stowarzyszonym, jednakże podrzędnym w stosunku do działań nadrzędnych jakie są nakładane na OSD dla wszystkich poziomów napięć.

Audyt zespołów budynków i transportu ENEA został opracowany przez ZPBE w dniu 31 sierpnia 2017 r., za kwotę 228 000 zł netto. Audyt w swym zakresie obejmował co najmniej 90% całkowitego zużycia energii w okresie roku jego działalności. Jako rok referencyjny przyjęto 2016 r. Audytem objęto: budynki, oświetlenie, transport oraz sieci ciepłownicze. W analizie ekonomicznej do oceny zaproponowanych przedsięwzięć posłużono się następującymi wskaźnikami: prostym czasem zwrotu

nakładów inwestycyjnych, zdyskontowanym czasem zwrotu tych nakładów, wartością bieżącą netto i wewnętrzną stopą zwrotu.
W zakresie budynków ujęto siedem zadań rekomendowanych (modernizacje: kotłowni, węzła cieplnego, instalacji c.o., instalacja paneli fotowoltaicznych) które dawały oszczędności energii finalnej 32,49 toe (planowane do realizacji w dalszej perspektywie czasowej). W zakresie oświetlenia ujęto 25 zadań rekomendowanych, które dawały oszczędności energii elektrycznej 83,281 toe. Natomiast z załączonej do zawiadomienia tabeli, wielkość 83,281 toe dotyczyła rocznego zużycia po wykonaniu przedsięwzięć rekomendowanych a nie oszczędności energii. Oszczędność ta wynosiła faktycznie 18,335 toe (różnica pomiędzy stanem przed i po realizacji przedsięwzięcia). Jak wynika z wyjaśnień Dyrektora Departamentu Logistyki i Zakupów ENEA, spowodowane to było błędem rachunkowym oraz edycyjnym.

(dowód: akta kontroli str. 43-71, 122-177, 393-406)

W dniu 26 września 2017 r. Spółka, na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z 2016 r., zawiadomiła Prezesa URE o przeprowadzonym audycie energetycznym. W zawiadomieniu określono możliwe do uzyskania oszczędności energii wynikające z tego audytu wynoszące 50,828 toe[36]. Do czasu zakończenia kontroli NIK nie podjęto działań rekomendowanych, ujęto je natomiast w planach inwestycyjnych na następne lata.

(dowód: akta kontroli str. 118-121, 509-512)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Spółka prawidłowo przeprowadziła audyt energetyczny, dla infrastruktury sieci elektroenergetycznej budynków i środków transportu, o czym terminowo poinformowała Prezesa URE.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli, nie formułuje uwag ani wniosków.

V.Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się

[36] Po korekcie dokonanej w trakcie kontroli.

do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 18 marca 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler Wojciech Borówka-Jakubowski główny specjalista kontroli państwowej	Dyrektor z up. Wicedyrektor Grzegorz Malesiński
.....	.....
podpis	*podpis*